

BERKÓ SÁNDOR: HÁROM VERS

MIELŐTT KARTÁCS ZUZNA SZÉT

Mielőtt kartács zúzna szét,
vérben vonagló csapatokra,
mielőtt bémúlt agyadat
kőhöz loccsantaná a bomba,
mielőtt száraz nyedet
zöld nyálként futnák be a gázok, —
mielőtt végkép kihullatnád
szivedből ezt a rongy világot:

szedd össze maradék erőd!
Mint testvérid, a tehetetlen
borjak, ha lezuhant a tagló,
s véruk fehér kötényre cseppen:
rángatózz ernyedő inakkal,
rúgd lábadat a szabad égnek,
karmolj, harapj, tüdőd lihegjen,
bődülj, mint akit élve tépnek, —

tégy úgy, mint eltévedt arab
a sivatagban, ki, tíz napja,
megváltó oázis helyett
a tüzes homokot harapja
s bár tudja, holnap, vagy ma még,
csontig lepörköli a Nap,
addig vonszolja testét, míg a
homokba végsőt nem harap.

Nem lesz számodra béke itt!
És mégis, mégis küzdened
kell érette, a végső szóig,
s hirdetni mindenek felett, —
majd összerogysz, és rángatózva
híg sárba fúrod arcodat,
fiad felkapja fegyvered
s keresztüllépi sírodat.

NEM VAGY PRÓFÉTA

Nézz a tükörbe, te bolond,
s valld be magadnak igaz hittel:
mily szánalmas figura vagy
nagy száddal, kajla füleiddel,
ahogy két puha öklödet
rikácsolva az égre rázod, —
hát te még most is azt hiszed,
hogy megválthatod e világot?

*Hová lettek barátaid,
a próféták, apostolok
s a többi szentek? Ne kutasd,
talpuk nyomát sem láthatod,
mind megugrott az égi uton
gyáván s az Olimpusz megett,
az enyhe napfényben, horkolva
szunyókálnak az istenek.*

*Magad maradtál. Menteni
akarsz? Hát mentsd meg magadat.
Ember emberek közt nem gyávább,
mint nyulak között a nyulak.
Nem vagy próféta, sem apostol;
légy menekvő s légy menedék
magad számára, legalább
másra nem hárulhat a vád,
ha lángra kap s fejedre ég.*

ROSSZASÁG

*Nem is hiszem, hogy volt nálamnál
valaha még rosszabb gyerek.
Kötélen végzi, — mondogatták
nagy okosan az emberek
anyámnak, aki csak mosolygott,
a fejét csóválva felém, —
pedig be könnyen megtörténhet,
mit akkor nem hitt el szegény.*

*Rúgtam a földet, mint a vad ló,
hogy csak úgy döngött a szoba
s hiába volt minden fenyítés,
hiába anyám szép szava,
én csak sikongtam, ordítottam,
hogy az ég majd belé repedt,
amíg csak arcom el nem kékült
s a torkom belé nem rekedt.*

*Ma, bár a jussért nem vetem már
a mocskos földre magamat,
a lázadás tüzes lávája
még most is marja torkomat,
öklöm még most is követelve
csapkodja mellem mindazért,
miket életem satnya marka
üres zsebembe sohse mért.*

*Kötélen végzi, — zsongnak olykor
szivemből az ismert szavak.*

*Felordítok. S kövek helyett, im,
torkomból pillék szállanak,
szállingózva és egyre messzebb,
a hajbókoló fákon át —
és nem remeg belé az égbolt
és nem dől össze a világ.*

A VÁROS, A FAL, A BARLANG

(Urbanisztikai vázlat)

Irta: DÉZNAI VIKTOR

A Krisztus utáni 271. esztendő az *urbanizmus* egyik legnevezetesebb dátuma. Akkor kezdte meg Aurelián császár Róma falainak építését. Tíz évig tartott a munka és ezek a falak másfélezer év múlva még állnak. Bár funkciójukat elvesztették, egy más korszak szimbolikus tanúiként még jelen vannak.

Rómának ezek a falai — a leghatalmasabb birodalom fővárosáé, mely maga a város volt s előzőleg ötszáz éven át nem látott ellenséget — ezek a falak határozottan jelzik a nagyság, a korlátlan növekedés korszakának végét: valóságos határkövek. Az erő, a belső béke ideje elmúlt. Most a hanyatlás kezdődik.

Több évszázad óta a *Pax Romana* megalapozta a biztonság lelkiállapotát, mely az egész roppant birodalom területén bámulatos városi felvirágzásban nyilvánult meg. Nemcsak százával nőttek a városok a földből, de megszerveződtek, megnagyobbodtak, megszépültek annyira, hogy a tudatos civilizáció e látványa, melyet még a távol vidéki központok ma is, súlyosan megviselt romjaikban is felmutatnak, ámulatra készítenek. És ime Aurelián császár az évszázados rend megingása, a fokozódó belső zavarok és a barbár népek fenyegető hullámai következtében bevallja a biztonság elvesztését. Róma falai, melyek már ellenséges támadásokkal számolnak, egy felhomló világ jelképei: a nyugtalanság és általános bizonytalanság kifejezői.

Egy évszázad sem múlt el s Róma példáját a vidéki városok is követték. Ezek a nyílt települések, amelyek tervszerűen, a lakosság kedve és gazdagsága szerint, tágasan és kényelmesen terültek el, most hirtelen összehúzódnak, körfalakat és erődítményeket vonnak maguk köré. Minden bezsufolódik hatalmas középületeikbe, az óriási templomok, színházak és cirkuszok belsejébe és a falak mögü aggodalmasan tekintenek a vidék felé, ahol támadó idegen hordák kószálnak, fellázadt parasztok és rabszolgák, mindenféle veszedelmek...

Nézzük kissé közelebről, milyen lényeges változást jelent a fal a város életében.

A változás észrevehető a városnak úgy külső képén és életmódjában, mint szervezetében. A lakosok szokásai és eszméi éppen oly mélységesen átalakulnak, mint az együttélés feltételei.

A római birodalom összeomlása mindenütt romokat hagyott maga után. Az elszegényedett, ellenségtől és dögvéstől megtizedelt lakosság polgári öntudat és anyagi mód híjján nem tud mit kezdeni a roppant palotákkal, fürdőkkel, vízvezetékekkel, színházakkal, cirkuszokkal, fórumokkal, bazilikákkal, diadalívvel, oszlopsorokkal és szobrokkal. A kereszténység miatt elhagyják az aranyozott pogány templomokat, széthordják